

EFEKTET PSIKOLOGJIKE AFATGJATA TË NJË SHPËRTHIMI MUNICIONESH

¹Arjana Reli, ²Ariel Çomo

¹ Qendra Komunitare e Shëndetit Mendor, Nr. 3, Tiranë-Shqipëri

² Shërbimi psikiatrik, Qendra Spitalore Universitare "Nënë Tereza", Tiranë-Shqipëri

Autori korrespondent

Email: reli_ariana@yahoo.com

Abstrakt

Hyrje: Termi çrregullimi i stresit post-traumatik (ÇSPT) nënkupton një reagim të zgjatur dhe ndonjënjëherë të vonuar ndaj një ngjarjeje jashtëzakonisht stresuese siç është shpërthimi në një popullsi civile heterogjene që përfshin fëmijët dhe të moshuarit. Qëllimi i studimit ishte vlerësimi i prevalencës së ÇSPT në popullatën e fshatit Gerdec-Tiranë, afër zonës së shpërthimit të municioneve.

Materiali dhe metoda: Ky është një studim cross-sectional i kryer në vitin 2012 i bazuar në kriteret DSM-IV për ÇSPT. Lista e Kontrollit të ÇSPT -së - Versioni Civil është përdorur për të ndihmuar në diagnozën dhe është zbatuar një rezultat më i lartë i vlerave cut-off për të minimizuar fallco-pozitivitetin.

Rezultate: Moshë mesatare e pjesëmarrësve ishte 36 ($\pm$ 4.3) vjeç, me rang 18 në 67 vjeç. Koha mesatare që nga dëmtimi ishte 5.2 ($\pm$ 1.2) muaj. 94 (57.7%) e pjesëmarrësve ishin meshkuj dhe 69 (42.3%) femra. Prevalenca e ÇSPT ishte 61 (37.4%). Shkalla e ÇSPT midis femrave ishte (47.8%), me ndryshim sinjifikant në krahasim me meshkujt (29.8%) ($p < 0.01$). Simptomat më të shpeshta që vazhduan për një periudhë afatgjatë ishin: (1) shqetësim i madh kur diçka përkujtonte përvojën stresuese (51.5%); (2) humbja e interesit në gjërat që më parë ishin të kënaqshme (43.6%); dhe (3) ndjenja e largësisë ose e shkeputjes nga njerëzit e tjerë (33.1%). Simptomat më pak të shpeshta të pranishme pas 5 vitesh ishin: (1) mundim për të fjetur ose qëndruar në gjumë (12.9%); (2) ndjenjë nervozizmi ose shpërthime zemërimi (19.6%); dhe (3) veprim apo ndienjë e papritur sikur një përvojë stresuese po ndodhte përsëri (9.2%).

Përfundim: Nevojiten më shumë kërkime për të studiuar ndërveprimin midis ekspozimit të traumave, çrregullimeve të mëparshme psikologjike dhe biologjike dhe mjedisit pas traumës. Në menaxhimin e të mbijetuarve nuk duhet të neglizhohen aspektet psikologjike.

Fjalë kyç: shpërthim, çrregullim i stresit post-traumatik, simptoma

LONG TERM PSYCHOLOGICAL EFFECTS OF AN AMMUNITIONS BLAST

¹Arjana Reli, ²Ariel Çomo

¹Community center of Mental Health, No. 3, Tirana-Albania

²Psychiatric Service, University Hospital Centre “Mother Theresa”, Tirana-Albania

Correspondent author

Email: reli_arjana@yahoo.com

Abstract

Introduction: The term post-traumatic stress disorder (PTSD) denotes an intense prolonged and sometimes delayed reaction to an intensely stressful event such as a blast. Civilians typically do not wear protective equipment and are a more heterogeneous population that includes children and the elderly. The aim of the study was to assess the prevalence of PTSD in the population of Gerdeci village close to area of ammunition blast.

Material and methods: This is a cross-sectional study comprising carried out in 2012. The DSM-5 criteria for PTSD were adopted. The PTSD Checklist - Civilian Version was used to aid in the diagnosis and a higher cut-off score was implemented to minimize false positives.

Results: The mean age ($\pm$ SD) of the participants was 36 ($\pm$ 4.3) years, ranging from 18 years to 67 years. The mean time since injury ($\pm$ SD) was 5.2 ($\pm$ 1.2) months. 94 (57.75) of participants were males and 69 (42.3%) females. The prevalence of PTSD was 61 (37.4%). The rate of PTSD among females was (47.8%) males, without a significant difference as compared to males (29.8%) ($p < 0.01$). The most common symptomatic responses that persisted in the long run were: (1) feeling very upset when something reminded of the stressful experience (51.5%); (2) loss of interest in things that were previously enjoyable (43.6%); and (3) feeling distant or cut-off from other people (33.1%). The least common symptomatic responses that were present after 5 years were: (1) trouble falling or staying asleep (12.9%); (2) feeling irritable or having angry outbursts (19.6%); and (3) suddenly acting or feeling as if a stressful experience was happening again (9.2%).

Conclusion: More research is needed to study the interaction between trauma exposure, pre-existing psychological and biological vulnerabilities, and the post-trauma environment. In the management of survivors psychological aspects should not be neglected.

Key words: blast, post-traumatic stress disorder, symptoms